

Maandag 16 september 1918 – enige editie

Aanbiedingen van Duitsland aan België?

Londen, 16 september. De bladen melden: Naar men gelooft, heeft de Duitse regering aan België voorstellen gedaan, waarbij ze het politieke en economische onafhankelijkheid na de oorlog belooft, maar alleen nadat België vele voorwaarden ingewilligd heeft. België moet voor een niet nader aangeduid aantal jaren zijn handelsverdragen en economische traktaten van voor de oorlog handhaven. Het moet onmiddellijk onzijdig worden. Het moet de geallieerden overtuigen van de noodzakelijkheid om de Duitse koloniën terug te geven. Het moet aan de mensen in België, die voor Duitsland in de Vlaamse kwestie geageerd hebben, amnestie verlenen.

De bladen laten uitkomen, dat in dit huichelachtige voorstel, dat de Belgische regering ongetwijfeld zal behandelen, gelijk het verdient, geen herstel wordt aangeboden. Het doel ervan is duidelijk. Als België onzijdig wordt, zouden de Duitse munitiecentra en steden in de Rijnprovincie beschermd zijn tegen de voortdurend talrijker wordende luchtaanvallen van de geallieerden of alleen met ontzaglijke moeilijkheden te bereiken zijn.

Havre, 15 september. Roland, de opvolger van Hoover als directeur van het comité van de levensmiddelenvoorziening voor België, is, uit Engeland komend, door de minister-president ontvangen. Uit ontvangen inlichtingen blijkt, dat, zo de levensmiddelenvoorziening nog moeilijk is, men toch van de volgende maand af een aanmerkelijke verbetering mag verwachten. Roland vertrekt naar Parijs.

In de nacht van vrijdag op zaterdag moet het aan de Belgisch Limburgse grens bij Mesch warm toegegaan zijn. Een groot aantal Belgen (men spreekt van 150) wilden de grens over en waren voorzien van tangen om de draad door te knippen. Reeds was hen dat ten dele gelukt, toen de alarmbel, die aan de draad aangebracht is, werkte, waardoor de Duitse grenswacht gewaarschuwd werd. In het blinde weg werd geschoten, zodat de grensbewoners aan een gevecht dachten. Drie Belgen zijn aan de draad blijven hangen, terwijl de overigen op de vlucht sloegen. Het schijnt echter aan geen enkele gelukt te zijn de grens te bereiken.

Aspecten (KVdW)

Brussel, 24 augustus.

Dit is, op een paar na, de heetste dag van mijn leven. Het "paar na" verplaatst mij in het aangenaamste der gezelschappen: dat van een aantal Hollandse confrères die, een jaar of twee vóór de oorlog, hun koningin naar Brussel hadden begeleid. Het was in juni, en - de bladeren hingen geroosterd aan de bomen, of stapelden zich eronder op in dikke lagen. In deze hachelijke tijd zouden wij er onze matrassen of onze tabakspijpen mee vullen: toen was er nog wol in onze bedden, en rookten wij onbetwifelbare havannas. Weten de Hollandse vrienden het nog? Is in hun geheugen iets anders blijven hangen dan de herinnering aan een corvee, die de hitte niet aangener maakte? Wat zouden wij, Brusselse journalisten, na ruim vier jaar oorlog, niet geven om onmiddellijk zo'n corveetje - een buitenkansje! - weer aan te mogen gaan! ...

Intussen is het vandaag even warm als toen. Het is twee uur in de namiddag: ik kom buiten; de vervaarlijke, de verstikkende droge wind slaat mij in 't gezicht; doe ik mijn mond open om een luchtje te scheppen, dan slik ik as en stof, beladen - ik voel het - met miljoenen

Spaanse griepbacillen. Wanneer, zo niet nu (aldus redeneer ik), zal het de tijd zijn om ijsroom te genieten, die ijsroom dewelke, naar blijkt uit de talrijke gelegenheden waar men hem verkoopt, de geliefkoosde versnapering is geworden der Brusselaars? En waar geniet ik hem beter, ik vraag het u, dan, zes hoog, op het terras van het grote warenhuis in de Nieuwstraat, dat ik u verder niet noemen zal, maar dat vóór de oorlog familiair Tietz werd geheten? (De oorlog was trouwens geen twee dagen oud, twee dagen die lang genoeg waren om er een aantal ruiten van in te gooien, of het warenhuis liet luid verklaren dat het een Belgische firma was).

Ik ga binnen, en ineens komt al mijn Latijn mij te binnen. Quantum mutatus ab illo, immers! Wel is daar nog het huis, het ruime, schemerkoele huis; waar zijn echter de waren? - Komt er ooit nog eens een Hollands journalist naar België op inspectie, dan moet hij hier even binnen, ter vaststelling hoe het met onze handel staat. Dit is, nota bene, het magazijn waar nog het meeste kans bestaat, dat men vinden zal wat men zoekt. Zelfs bij het verlies van de dierbaarste illusies aangaande de echtheid van de gewenste waar: dan moest men toch zeker zijn, hier, zo niet elders dan hier, bruikbare ersatz ervan te zullen ontdekken. En wat ontdekt ge? Duttende winkeljuffrouwen, die, helaas, sedert uw laatste bezoek, vier jaar ouder en vier maal magerder zijn geworden. Laat dit u koud, dan zal echter uw hart bevrozen in uw lijf bij het zicht van al hetgeen zij niet meer verkopen. Ja, hier en daar is er nog wel een fonograafje, of wat goedkope Duitse literatuur. Een potlood is er nog wel te krijgen, en zelfs geroosterde lupinen, die ge als koffie zult slurpen. Er hangen nog wel een paar andere artikelen, die u bitter doen smalen, zo ze u niet doen walgen. Maar de overvloed van voorheen? "Super flumina Babylonis", heeft men lust te zingen, terwijl men naar een wilgenhouten kapstok zoekt om er zijn harp aan op te hangen ...

Ter vergoeding wordt echter op een veeltalig plakkaat verkondigd, dat het terras van het huis - eigenlijk het dak ervan, een dertig meter ongeveer boven het gaanpad, - voor het publiek toegankelijk is, en dat een orkest er alle weemoed weert. - Een lift haalt mij trillend naar boven; een schok, die mij van mijn tenen tot mijn hoed doorvaart, kondigt de aankomst aan; ik betreed het oord der bestemming.

Een landschap van gewapend beton - wij zijn in oorlogstijd - ontrolt zich onder mijn ogen. Of liever, er ontrolt zich niemendal: dit is de verstarring voor de eeuwigheid, een verstarring in de rechtste der lijnen, van schoorstenen die roetdik roken, van dikmurige kazematten, die als gevangenisjes aandoen, van hardijzeren loverhuisjes zonder lover. Daar is een schraal tafeltje dat uw nadering afbedelt; een stoel, die gloeit als een marteltuig, ontvangt u; een kelner, die al te beleefd is om rechtzinnig te zijn, komt u met staalblauwe blikken in de ogen kijken. En ge bestelt, nietwaar, de ijsroom voor dewelke ge hier gekomen zijt.

Ge wacht op uw ijsroom, met het gevolg dat ge te beter de warmte voelt. Het panorama van Brussel ligt onder uw ogen te vergaan als smeltend lood. Enige kerktorens steken er uit op, alle zijden zwart, behalve één die wit flikkert. Vlak bij uw hand als het ware, recht zich naast u de Congreskolom als een reusachtige vulpen. Heel in de verte ziet ge bomenmassa's purperen en gelen. En boven dat alles vliegt een libel, vurig als de zon zelf, en die gonst als een horzel, doordat ze een aëroplaan is.

Dit alles, ge voelt het eerst nu, hebt ge, door hier naar boven te komen, ver van u gebannen. Ge zijt de vereenzaming genaderd, en de angst slaat om uw hart dat ze wel definitief zou kunnen zijn. Stel u voor: die lift kon eens breken, en ge weet niet of er een trap is om weer beneden te komen. Gij ziet rondom u heen: heet wit staan daar de onvermurwbare schoorstenen. De kazematten zijn laag en breed;

ze zijn van beton, dat geducht gewapend is; er zitten misschien moordenaars in.

Neen, er zit niets anders in dan het aangekondigd orkest. Dat orkest bestaat uit een doodzieke piano, een oude, verweduwde piano, die krankzinnig is geworden. Hoor, ze doet niets anders dan zingen, altijd maar razerig eentonig zingen, al de walsen die ge in uw leven gehoord hebt: de “valse bleue”, waarna de “valse rose”, gevolgd door de “valse mauve”. Ge ziet de pianiste niet; maar ge weet dat zij ongeveer drie frank vijftig daags wint, en dat ze hier uren aan één stuk al de noten, witte en zwarte, lange en korte, van die armzalig luchtige walsen aftokkelen moet.

't Ergste is, dat ge met die pianiste niet alleen zijt: geen middel haar, bij schaking, uit haar martelende kazemat te verlossen, haar tot haar moeder terug te voeren, haar met wat goud een eerzame toekomst te verzekeren, vrij van kommer en muziek. Zelfs dat is u niet gegund: behalve de kelner zijn hier soldaten, natuurlijk Duitse soldaten. Zij zijn met vakantie, auf Erholung, en doen hun best, het zich zo aangenaam mogelijk te maken. Ze slurpen, als gij, ijsroom, die zwemt in dikke glazekens, weldra lauw is als slappe thee, en één frank vijftig kost. Eén van die soldaten is er, die wel twee meter lang is, en het vierkant van het terras afstapt, of hij, als Peter Schlemihl, zijn schaduw verloren had. Helaas, wie heeft hier zijn schaduw niet verloren?

Deze volzin laat mij niet meer los: “wie heeft er zijn schaduw niet verloren?” Ik vind er allerlei filosofische betekenissen aan. Ik zit er in vast weldra, als binnen het traliewerk dat dit terras omrastert. De zon weegt op mijn hoofd als lood. Om mij heen fladderen twee meisjes van lichte zeden. Een ander meisje, eveneens van lichte zeden, maar anders zwaar van lichaam, als een Romeinse matrone, gaat schuin over mij zitten. Haar elleboog leunt op haar knie, haar kin op haar

hand. Ze kijkt de verten in, en ziet er ernstig uit. Ze zit midden in de schoorstenen en kazematten, midden in al die geometrisch rechtlijnige blokken gewapend beton. Ze doet mij plots denken aan de Melancholia van Albrecht Dürer ...

Als daar tezelfdertijd een donderslag door de lucht kraakt. In minder tijd dan ik het hier neerschrijven kan, pakken wolken samen, pletsen grote druppels op het terras, dat voor het publiek toegankelijk is. Het publiek vlucht; ik ook. Goddank dat die oplossing kwam: ik zat hier zowaar tureluurs te worden.

Alleen de pianiste blijft, die een “valse mordorée’ aanheft ...